

Preliminariile Bătăliei din zona Sibiu-Câineni

Dumitru Garoafă*

Keywords: *limited offensive actions, Gregori hill, Cașolț, Bucata hill (elevation 540), dr. Gh. Roșescu, pr. Dimitrie Ionescu alias Căpețel, offensive recognition from Orlat, col. Tr. Moșoiu, grl. Erich von Falkenhayn, cpt. Ioan Ciulley, slt. (rz.) Vasile Godeanu, Fântânele (former Cacova).*

Abstract: *Preliminaries of the Battle of Sibiu-Câineni area (13-16/26-29 September 1916) are foreshadowed by limited attacks in both camps aimed at improving their positions in various sectors of the front: that of the Austro-Germans in the night 2-3/15-16 September 1916, and the "triple" of the Romanians in 6/19 and 9/22 September 1916. Also, by the "double" of the Romanians in 9/22 September 1916, sought, on the one hand, to deprive the enemy of the possibility of intervention on the main communication between Fagaras and Sibiu, to the right flank of Div. 13 Inf., and on the other, to establish the identity and amount of enemy forces, whose presence and action in the left flank of Div. 23 Inf. became increasingly troubling.*

La începutul lunii septembrie 1916, trupele române atinseseră aliniamentul: Gura Râului – pădurea Dreispitz (Trei Vârfuri) – platoul Poplaca - Șelimbăr¹, Cașolț – Săcădate – Avrig și, totodată, va fi finalizată marea structură de comandă a unităților care acționau în această zonă operativă: Div. 23 Inf., cuplată cu Div. 13 Inf. va constitui *Corpul de Olt*, pus sub comanda grl. C. Manolescu (28 aug/10 sept. 1916)², iar, cu data de 1/14 sept. 1916, denumirea sa oficială va deveni *Corpul I Armată*, când în fruntea lui va fi numit grl. div. Ioan Popovici³.

Ofensiva română, pornită cu 15 zile mai înainte și susținută cu multă vigoare – datorită turnurii nefavorabile a evenimentelor de pe frontul dobrogean -, se transformase în defensivă, creând condiții inamicului să aducă unele modificări planului său inițial. Astfel, Armata I austro – ungară, care se menținea în defensivă în podișul Târnavelor, a fost întărită cu noi forțe ce afluiau dinspre „poarta” Someșului, iar forțele germane trimise în Transilvania, constituite în Armata a IX - a germană, se deplasau pe comunicația Arad – Deva – Sebeș, intrând succesiv în raioanele de concentrare și pe linia frontului. Raportul de forțe s-a echilibrat în acest fel substanțial, celor trei armate române aflate în ofensivă opunându-li-se trei structuri similare inamice iar, în condițiile în care de pe frontul din Transilvania

* Dumitru Garoafă, Arhiepiscopia Râmnicului.

¹ Acesta și satul Bungard sunt eliberate în ziua de 27 aug. 1916, în timpul unei acțiuni conjugate a unităților de la Regimentele 2 Inf. VI., 44 Inf. Ag. și 1 Grăniceri (Cf. Dabija 1929, p. 48-49; Atanasiu 1982, p. 45).

² Dabija 1929, p. 49; Atanasiu 1982, p. 45-46.

³ Dabija 1929, p. 53.

Comandamentul suprem român dirija spre cel de sud noi forțe, s-au creat premisele preluării inițiativei strategice de către Puterile Centrale⁴.

Comandantul Armatei a IX-a germane- grl. Erich von Falkenhayn-, a apreciat că preluarea inițiativei strategice reclama executarea unor lovituri succesive asupra trupelor române care trecuseră Carpații. Ulterior, urma să se încerce pătrunderea, prin surprindere, a trecătorilor din Carpații Meridionali, în Muntenia. Pentru concretizarea acestei concepții, s-a hotărât, ca maximă urgență, stoparea ofensivei românești în zona Jiu, astfel ca, prima lovitură să se execute asupra trupelor române de la sud de Sibiu în scopul nimicirii acestora, după care, marile unități ale Armatei a IX-a germane urmau să se regroupeze și să execute o manevră învăluitoare asupra aripii stângi a Armatei a II - a române⁵. Dacă, în planul inițial al grl. Erich von Falkenhayn se miza pe executarea unei „manevre dublu învăluitoare, cu scopul de a tăia retragerea trupelor noastre spre defileu”⁶, ulterior, ca urmare a recunoașterilor în teren ordonate Corpului de cavalerie Schmettow în zona Făgărașului și Corpului Alpin, în Munții Cîbinului, se renunță la această manevră și se optează pentru „un atac frontal”, cu efortul principal la dreapta, în direcția Săcel<e> - Orlat⁷. În același timp, Corpul Alpin va realiza „o întoarcere strategică, care, concentrat în regiunea Poiana și Jina, urcă munții Cindrelului, ajunge la Negovanul, de unde se împarte pe două coloane: o coloană <principală> către vârful Preajba și Vârful Mare, <iar> o coloană secundară, către <munții> Robu și Murgașu. De aici, trimit detașamente care să ta<i>e v<alea> Oltului, <se> ajunge la Boița-Turnu Roșu-Câineni-Râul Vadului și pune stăpânire pe înălțimile <de la> est de <râul> Olt, urmărindu-se „tăierea liniei noastre de retragere a noastră și, în caz de va reuși s-o ta<i>e, atunci <o> împinge către Armata a II-a și descoperă v<alea> Oltului”⁸ (*Anexa nr. I*).

Preliminariile Bătăliei din zona Sibiu-Câineni (13-16/26-29 sept. 1916) *sunt prefigurate de acțiunile ofensive limitate ale ambelor tabere, care urmăresc îmbunătățirea pozițiilor în diferite sectoare ale frontului: cea a austro-germanilor, din noaptea de 2-3/15-16 sept. 1916 și „triplă” românilor din zilele de 6/19 și 9/22 sept. 1916.*

Astfel, în noaptea de 2/15-3/16 sept. 1916, inamicul a executat un atac prin surprindere, din direcția dealul Gușterița (situat la N de Sibiu) - Cornățel, asupra satului Cașolț, apărat de trupe ale Rg. 42 Inf. Vl., atac susținut și de un virulent bombardament de artilerie, executat de pe Gregoriberg, cu ajutorul reflectoarelor⁹. Grație documentelor de arhivă și memorialisticii dedicate Marelui Război, *putem*

⁴ *România în anii Primului... I*, 1987, p. 308.

⁵ Kirițescu 1925, p. 273; *România în anii Primului... I*, p. 308.

⁶ Vezi, pe larg, Falkenhayn 1937, p. 28-29.

⁷ S.J.A.N.VI., Col. *Documente istorice*, pach. CCXLII (242)/2, f. 5 (Documentul aparține grl. Constantin Oprescu și se pare că a fost elaborat în prima jumătate a anului 1917, în 3 etape. Propunem, ca titlu provizoriu al documentului, *Jurnal de campanie*, cu următoarea structurare din partea autorului acestuia: I. *Ofensiva armatei române în Transilvania (14 aug. -28 sept. 1916)*, cu două subcapitole: 1. *Bătălia de la Olt-Lotru (13-16 sept. 1916)*, 2. *Bătălia de la Sibiu*, II. *Continuarea operațiunilor militare> în Dobrogea*).

⁸ S.J.A.N.VI., Col. *Documente istorice*, pach. CCXLII (242)/2, f. 5v.

⁹ Kirițescu 1925, p. 243; Popian 2009, p. 63.

reconstitui fazele și dramatica încheștare ce s-a angajat între unitățile regimentului și inamic. Astfel, un detașament inamic de forță a “60-70 de ulani descălecați, înarmați cu carabine cu baionetă, cu grenade de mână și cu 2 mitraliere”¹⁰, profitând de întunericul nopții ploioase, reușește să se strecoare până la prima linie a avanposturilor Btl. III al regimentului, lichidând, prin ștrangulare și focuri de armă, santinelele și gărzile mari care dormeau în post¹¹. Apoi, înaintează pe la flancul stâng al batalionului, unde legătura cu Btl. II era precară, din cauza distanței și a terenului accidentat, și, sub protecția unui viu bombardament de artilerie, efectuat în jurul orelor 12 noaptea, pe toată lungimea sectorului de la Gregoriberg la Daia (Dolmány), detașamentul se deplasează în vecinătatea rezervelor acestuia, executând adăposturi individuale și “așteptând începerea luptei, pentru a ataca rezervele și a produce panică”¹².

Pe la orele 3,30-4,00 a.m., tirul artileriei inamice este îndreptat, pentru o jumătate de oră¹³, spre centrul pozițiilor batalionului, între Companiile 6 și 10 ale acestuia, iar, atunci când rezerva intervine în ajutorul camarazilor săi, este întâmpinată cu focuri de armă și somații în românește. Iată ce consemnează, cu acest prilej, memorialistul dr. slt. (rz.) S. Demetrescu: “Santinelele de aci au voit să tragă, dar inamicul, uzând de o minciună, zice în românește: <<Nu da, că e Comp<ania> I-a, căp<itan> Măcelaru>>”¹⁴ așa, că santinela, la un moment, a crezut! Un sublocotenent, însă, a simțit că trebu<i>e să fie inamicul, căci, dintr-o dată, a strigat: <<E inamicul, copii! Baioneta la armă, pentru atac!>>. Atunci a început o adevărată luptă. Inamicul, în tranșeele pe care le lucrase încă de cu noapte, a început să tragă cu puști mitralieră și granate. Soldații noștri, cu baioneta la armă și sub ploaia de gloanțe, a<u> sărit la asalt. A fost un măcel înspăimântător. Au căzut morți peste 300 de oameni de ambele părți, dintre care 2 sub<locotenenți> români¹⁵ și vreo 5 ofițeri germani. Numărul morților însă era mai mare de partea inamicului și mai toți germani și morți de baionetă, căci ungurii, când văd baioneta românească, fug rupând pământul, atât de mult i-a înfricoșat atacul soldaților noștri. Germanii, însă, au rezistat și, au murit f<oarte> mulți. S-au făcut și vreo 50 de prizonieri, dintre care 15 germani. Aceștia ne spuneau că au văzut, de doi ani de zile de când luptă pe diverse fronturi, diverse atacuri la baionetă, *dar mai teribil ca al românilor, nu l-au întâlnit!*” (subl. ns.: D.G.)¹⁶.

¹⁰ Cf. Popian 2009, p. 63. În sectorul inamicului, se afla Div. 51 Honvezi (Hv.), iar, recent, debarcaseră, la Sibiu, 3 regimente venite de pe frontul din Galiția: 2 germane de ulani și 1 austriac (Cf. S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 31).

¹¹ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 31-31v.

¹² Cf. Popian 2009, p. 63.

¹³ M.J.A.S.VI., Col. *Manuscrise*, inv. nr. 994 M, f. 3v. (Manuscrisul aparține srg. Vasile Iosifescu, *Din Războiul româno-a<ustro>-ungar-german*, 43 file, original).

¹⁴ Versiuni similare găsim la Popian 2009, p. 63 și la C. Kirițescu, la care somația este redată cu aproximație: <<Nu trageți, fraților, suntem români din Regat!>> (Kirițescu 1925, p. 243-244).

¹⁵ Este vorba de sublocotenenții (rz.) Dăescu Petre și Dan Ion de la Compania a 6-a (Cf. S.J.A.N.VI., fond *Revizoratul Școlar Vâlcea*, dos. 7/1919, f. 24). Vezi și Purece *et alii* 1997, p. 81.

¹⁶ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 31v.- 32v.

Unul din combatanți- slt. (rz.) Victor Giuran, care comanda un pluton din Cp. a 4-a, deși era grav rănit, își conduce, în continuare, subunitatea, reușind să provoace inamicului însemnate pierderi: 46 morți, prizonieri și materiale de război (o mitralieră, muniție și un atelaj tractat de 2 cai), pe când aceasta înregistrează 6 morți și câțiva răniți¹⁷. Această înclăștare pe viață și pe moarte, în care românii și-au dovedit prioritatea în mânuirea armei de temut pentru adversari- neîntrecuta baionetă românească!-, a angrenat întreaga rezervă a regimentului și a încetat pe la amiaza zilei, când inamicul a fost izgonit din pozițiile noastre¹⁸. Din păcate, focul intens al artileriei inamice, precum și insuficiența rezervelor, au făcut ca succesul să nu fie exploatat pe deplin, ținând seama că pozițiile fortificate ale inamicului, situate la N-E cotei 540 a dealului Bucata, periclita, în continuare, situația trupelor noastre din acest sector al frontului¹⁹. Bilanțul bătăliei a fost un veritabil carnagiu, de ambele părți²⁰. Conform datelor statistice furnizate de dr. Gh. Roșescu, pierderile parțiale ale Btl. III din Rg. 42 Inf. VI.- în morți, răniți și dispăruți-²¹, au fost următoarele:

Nr. crt.	Subunitatea	Răniți	Morți	Dispăruți	Total subunitate
1	<i>Cp. a 5-a</i>	14	11	5	30
2	<i>Cp. a 6-a</i>	35	12	13	60
3	<i>Cp. a 7-a</i>	19	6	1	26
4	<i>Cp. a 8-a</i>	15	6	3	24
	TOTAL	83	35	22	140

Numărul celor răniți de pe “dealul morții”²², nu numai în rândurile românilor, dar și adversarilor, este atât de ridicat, încât numai dr. Roșescu acordă îngrijiri medicale continue până la ora 7,30-8,00 a.m., la 115 răniți români, la care se adaugă și cca. 30-40 de la inamic²³ (*Anexa nr. 2*).

¹⁷ Mitraliera a fost capturată de către cap. Drugan Constantin, originar din com. Broșteni și câțiva soldați din pluton, iar comandantul subunității, pentru faptele de arme săvârșite pe câmpul de luptă, a fost propus pentru decorare cu Ordinul <<Steaua României>> (S.J.A.N.VI., *Revizoratul Școlar Vâlcea*, dos. 7/1919, f. 24-25).

¹⁸ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 32v.

¹⁹ Popian 2009, p. 64.

²⁰ Despre priveliștea apocaliptică a câmpului de luptă, vezi Popian 2009, p. 64-65.

²¹ S.J.A.N.VI., fond personal *Roșescu Gheorghe*, C, dos. 4/1916, f. 11-12.

²² S.J.A.N.VI., fond personal *Roșescu Gheorghe*, C, dos. 4/1916, f. 11.

²³ Cf. Popian 2009, p. 64-65. Despre puterea de muncă și dăruirea până la sacrificiu a profesionistului dar, mai ales, a Omului- dr. Gh. Roșescu, același memorialist sublinia: “Nu m-am putut satura, admirând pe acest doctor priceput, milos și harnic peste măsură. El nu

Pentru înmormântarea creștinească a celor căzuți pe câmpul de luptă au fost săpate 3 gropi comune, dintre care una pentru slt. (rz.) Petre Dăescu și slt. (rz.) Ion Dan, celelalte două pentru ostașii noștri (125), respectiv cei inamici (cca. 60-70), iar preotul regimentului- Dimitrie Ionescu zis și *Căpețel*²⁴, s-a deplasat în localitate și a comandat meșterilor locali de “a<u> făcut cruci frumoase, pe care a scris numele ofițerilor, data și numele soldaților căzuți și îngropați aici”²⁵. Apoi, în prezența unei numeroase asistențe- ofițeri și trupă-, a oficiat un serviciu divin, unde “a fost la înălțime”²⁶. În seara aceleiași zile, se desfășoară o procesiune similară, la care mai sunt înhumați vreo 17 militari români și vreo 20-25 inamici²⁷. Totuși- potrivit relatărilor aceluiași memorialist-, “foarte mulți din ai noștri și chiar mai mulți inamici au rămas neîngropați, pe panta (dealului Bucata: n. ns.- D.G.) dinspre inamic, deoarece el trăgea în brancardierii noștri, împiedicându-i a ridica morții, astfel că au rămas două zile neîngropați, împruind văzduhul, încât nu se mai putea sta în tranșee”²⁸.

Pentru grelele pierderi și încercări la care a fost supus regimentul, se hotărăște trimiterea acestuia, pentru refacere, la Veștem, iar apărarea acestei poziții, începând cu data de 5/18 sept. 1916, este încredințată Rg. 48 Inf. Bz.²⁹. Unitățile regimentului, abia instalate pe noile poziții de pe dealul Bucata, sunt intens bombardate de pe dealul Gregori (cota 598), situat la N-E de orașul Sibiu (cca. 4 km de centrul acestuia). Poziția sa dominantă permitea o vedere panoramică asupra întregii zone de la E și S de Sibiu³⁰, reprezentând un important punct de observație pentru inamic asupra terenului controlat de trupele noastre. De aceea, comandantul Brigăzii Combinată- col. Dumitru Mihăilescu, având aprobarea comandantului Div. 23 Inf.- grl. Matei Castriș, execută, în după-amiaza zilei de 6/19 sept. 1916, atacul asupra acestui obiectiv, cu câte 2 companii de la Rg. 48 (la dreapta) și 44 Inf. (la stânga), ultimul asigurând, cu încă 2 companii, și rezerva stângii primului eșalon (grupată la Bungard)³¹. După lupte înverșunate, în care se angajează, cu inamicul, cele 4 companii din primul eșalon ale celor 2 regimente, dealul Gregori

obosea niciodată și-i trata pe răniți ca un frate bun. Știu cum îi spunea unui, rănit la cap, că n-are nimic. Iar, mie mi-a spus că cel mult până seara moare” (Popian 2009, p. 64).

²⁴ Preotul- potrivit consemnărilor aceluiași memorialist-, era de un real folos regimentului, aria preocupărilor sale depășind cu mult pe cele spirituale: “Acest popă era numai suflet, tot. De aceea era foarte iubit de toți ofițerii. Era sprinten și făcea servicii pe care, poate, mulți ofițeri nu le-ar fi făcut. Așa, de exemplu, făcea recunoașteri riscante, sta ore întregi la observatoare, iar noaptea, nu o dată, pleca în inspecție cu de la el inițiativă, pe linia de santinele. Colonelul Apostol (Dumitrescu- comandantul Rg. 42 Inf.) îl iubea foarte mult și nu-l lăsa niciodată de lângă el, asemenea mr. <I.> Bălănescu (comandantul Btl. III)” (Cf. Popian 2009, p. 67-68).

²⁵ Popian 2009, p. 65.

²⁶ Popian 2009, p. 65.

²⁷ Popian 2009, p. 65.

²⁸ Popian 2009, p. 65.

²⁹ Popian 2009, p. 65-66.

³⁰ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 34; Atanasiu 1982, p. 72.

³¹ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 34; M. Ap. N.- M. St. M. II 1936, p. 296-297; Atanasiu 1982, p. 72-73.

este cucerit, în seara acelei zile, asupra căruia artileria inamică mai continua să tragă până către orele 22,30³². Prin acest succes al zilei, repurtat de către trupele noastre, un obiectiv de importanță strategică din zonă fusese încadrat în dispozitivul de apărare român³³.

Deși comandantului Corpului I Armată, grl (div.) Ioan Popovici, i se prescrisese să se limiteze la organizarea unei puternice poziții defensive, totuși, întreprinde în ziua de 9/22 septembrie 1916 acțiuni energice la ambele flancuri ale acestuia.

Scopul primei acțiuni consta în *a îmbunătăți limita dinainte a apărării, a asigura bune condiții de observare și de a lipsi inamicul de posibilitatea intervenției pe principala comunicație dintre Făgăraș și Sibiu*³⁴. În acest context, comandantul Div. 13 Inf.- grl. Oprescu-, având acordul comandantului Corpului I Armată, a elaborat Ordinul de operații nr. 10 din 8 sept. 1916, prin care se prevedea, pentru ziua de 9/22 sept. 1916, *executarea unui atac prin surprindere asupra inamicului*, pe tot frontul diviziei, precizându-se, pentru fiecare mare unitate (Brigăzile 25 și 26 Inf.), direcțiile de atac și aliniamentele ce trebuiau atinse³⁵. Conform ordinului, acțiunea se va desfășura în zorii zilei de 9 sept. 1916, spre ora 5,00 a.m., când Regimentele 72, 47 (Brg. 25 Inf.) și 48 Inf. (Brg. 26 Inf.) vor ataca, frontal, pozițiile inamice încadrate între localitățile Glâmboaca și Roșia (Rothberg). Pentru asigurarea succesului acțiunii, erau prevăzute manevre pe ambele flancuri și în spatele inamicului: Rg. 5 Vânători atacă flancul stâng, pe direcția Glâmboaca-dealul Nucului și un batalion din Rg. 44 Inf. acționează în flancul drept, pe direcția dealul Gregori-N localitatea Noul Săsesc (Neudorf), stânga acestuia fiind asigurată de un alt batalion din același regiment, care va acționa din direcția dealul Gregori- Gușterița³⁶. De asemenea, pentru asigurarea flancului drept al diviziei, unde fuseseră semnalate unități inamice în zonele Somortin (Mártonhegy) și Feldioara (Földvar)³⁷, se constituia un detașament “mobil”, sub comanda col. Pop, alcătuit din 2 escadroane de cavalerie, cu o secție de mitraliere, din Rg. 1 Cav. și o companie din Rg. 72 Inf., îmbarcată în căruțe, care va înainta în direcția Porumbacul- Sărata-Scorei³⁸. Pentru a compensa superioritatea în armament automat (mitraliere) a inamicului, se prevedea ca fiecărui batalion să-i fie repartizate piese de artilerie de calibrele 53 și 57 mm³⁹. Punctul de comandă al comandantului Div. 13 Inf. era fixat la Piscul Dărâmat, cota 549, iar legăturile cu unitățile din subordine se efectuau prin fir telefonic și curieri⁴⁰.

³² M. Ap. N.- M. St. M. II 1936, p. 297; AtanasIU 1982, p. 73.

³³ Cf. AtanasIU 1982, p. 73-74.

³⁴ AtanasIU 1982, p. 64-65.

³⁵ M. Ap. N.- M. St. M. Doc. II 1936, doc. nr. 117, p. 126-127.

³⁶ M. Ap. N.- M. St. M. Doc. II 1936, doc. nr. 117, p. 127.

³⁷ Denumiri conform hărților timpului (S.J.A.N.VI., Col. Hărți, nr. 1258, 1914, sc. 1:100 000).

³⁸ M. Ap. N.- M. St. M. Doc. II 1936, doc. nr. 117, p. 127; AtanasIU 1982, p. 75.

³⁹ M. Ap. N.- M. St. M. Doc. II 1936, doc. nr. 117, p. 127.

⁴⁰ M. Ap. N.- M. St. M. Doc. II 1936, doc. nr. 117, p. 127.

Astfel, potrivit ordinului de luptă, Rg. 72 Inf., având sectorul între Săcădate-dealul Chirmogului, înaintează spre cucerirea obiectivelor inamice de la Piscul Mare (Btl. II), Capul Pădurii (Btl. III) și dealul Vârful Codrului (Btl. I), iar unitățile Rg. 47 Inf., cu sectorul între Dealul Chirmogului-Piscul Dărmăat, în direcțiile Dealul Cosacului-satul Nucet (Btl. I) și Cornățel (Btl. III)⁴¹. Concomitent, Rg. 48 Inf. din Brg. 26 Inf. înaintează de pe dealul Bucata (cota 540) în direcțiile dealul Furling (E Daia)- Roșia și înălțimile Roșia (Rothberg)- Noul Săsesc, poziții puternic fortificate de către Rg. 5 și 4 cavalerie ușoară din Div. 3 Cav. germană⁴². Inițial, atacul frontal al celor 3 regimente a fost oprit la circa 600 m de tranșeele inamicului, de focul nimicitor al acestuia, executat cu mitralierele și artileria, care au produs serioase pierderi trupelor noastre. Dar, la flancul drept al diviziei, situația tactică se schimbă în favoarea trupelor noastre, datorită manevrei de învăluire executată de Rg. 5 Vânători care, după ce ocupă satul Glâmboaca, capturând și 118 prizonieri de la o unitate de cavalerie a Div. 1 austro-ungare, înaintează și respinge inamicul de pe dealul Nucului (3 km N Glâmboaca), continuând manevra în spatele acestuia. Amenințat cu învăluirea, acesta s-a retras spre nord, permițând Brg. 25 Inf. să pună stăpânire pe pozițiile deținute de inamic în zona Piscul Mare-dealul Codrului și Cornățel⁴³ (Hortobágyfalva).

Nu aceeași situație se prezintă la flancul stâng al sectorului diviziei, datorită “încercării nechibzuite”⁴⁴ a comandantului Rg. 48 Inf., lt.-col. Jocu, ale cărei unități, atingând pantele sudice ale înălțimilor Furling și Roșia, sunt întâmpinate cu puternice focuri de mitralieră și se retrag în debandă⁴⁵, înregistrându-se pierderi groaznice în efective- peste 1500 oameni morți, răniți și dispăruți⁴⁶, fapt pentru care unitatea este trimisă, în refacere, la Tălmaci⁴⁷. Defecțiunea regimentului se răsfrânge negativ asupra derulării acțiunilor la unitățile vecine acestuia. Astfel, Btl. I al Rg. 44 Inf., care avea misiunea să execute întoarcerea flancului drept al inamicului pe la nord de Noul Săsesc, înaintează până la dealul Dosul Dăii (3 km V de obiectiv), respinge rezistențele avansate ale inamicului și îi provoacă pierderi în oameni și tehnică de luptă: cca. 40 de prizonieri, o mitralieră și un tun, cu prețul a vreo 20-30 morți din rândurile acestuia⁴⁸. Dar, sub focurile încrucișate ale infanteriei și artileriei inamice de pe dealul Mittel, Noul Săsesc (Neudorf) și dinspre Șura Mare (Nagy Csűr) și lipsit de legătura cu Btl. I al Rg. 48 Inf., comandat de mr. Buruiană, acesta se retrage pe vechile poziții⁴⁹. Totodată, poziția

⁴¹ M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 301.

⁴² M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 301, 303.

⁴³ M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 302; Atanasiu 1982, p. 76.

⁴⁴ Cf. Popian 2009, p. 69.

⁴⁵ M. Ap. N.- M. St. M. *Doc.* II 1936, doc. nr. 126, p. 136; Popian 2009, p. 69.

⁴⁶ Popian 2009, p. 69. Regimentul fusese, practic, decimat, din rândurile acestuia mai rămânând cca. 24 de ofițeri și 500 de ostași trupă, restul fiind morți, răniți și dispăruți, iar 2 ofițeri au clacat psihic (S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 38).

⁴⁷ M. Ap. N.- M. St. M. *Doc.* II 1936, doc. nr. 119, p. 129.

⁴⁸ Această faptă de arme a fost săvârșită de plutonul comandat de către slt. Eftimescu, pentru care a fost propus să fie înaintat la gradul de *locotenent*, iar batalionul a fost felicitat de însuși comandantul Corpului I Armată (S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 192, f. 38v.-39).

⁴⁹ M. Ap. N.- M. St. M. II 1936, p. 303.

de la Cota 540, pe o lungime de cca. 7-8 km, deși se ordonase să fie ocupată de Btl. II al Rg. 42 Inf., comandat de mr. Petre Mareș, aceasta rămâne descoperită aproape pe toată durata zilei, deoarece ofițerul, cu trupa sa, era masat sub o râpă și „aștepta venirea serii pentru a ocupa întreaga poziție cu o linie subțire de trăgători”⁵⁰.

Așadar, dacă la flancul stâng al Div. 13 Inf., obiectivele din ordinul de operații au fost parțial atinse, singurul succes notabil fiind ocuparea capului de pod organizat de germani la Cașolț (Hermány), la cel drept, dimpotrivă, se consolidează, fapt subliniat de istoricul C. Kirițescu: “La extrema aripă stângă a dușmanului era Divizia 1 austro-ungară. Divizia fu bătută și mai grav și aruncată înapoi cu câțiva kilometri. Trupele române trecură cu bărbăție Oltul, urmărind pe inamic, căruia îi luară câteva sute de prizonieri și îl respinseră pe malul de nord al Hârtibaciului (Haarbach). Întreg frontul lui Schmettow era zdrcinat; el trebui să-și organizeze o nouă poziție defensivă, pe malul nordic al râului, de la Roșia Săsească până la Hosman”⁵¹. Deși, pentru Falkenhayn, pierderea capului de pod de la Cașolț nu a reprezentat „vreo gravitate pentru moment...”, *situația ar fi putut să devină neplăcută* (subl. ns.- D.G.), în cazul când românii ar fi reușit să întoarcă pozițiunile noastre de pe malul de nord al Oltului, pe care nu se găseau decât forțe slabe și să restabilească legătură cu camarazii lor de la Făgăraș”⁵².

Concomitent cu acțiunile victorioase de la flancul drept al frontului, Brg. 3 Inf., comandată de col. Traian Moșoiu, la celălalt flanc, întreprinde, spre Orlat, o „recunoaștere ofensivă” care să stabilească *identitatea și valoarea forțelor inamice*, a căror prezență și acțiune în această zonă deveneau din ce în ce mai neliniștitoare⁵³.

Astfel, potrivit Ordinului de operații nr. 21 din 9 nov. 1916, emis de comandantul Div. 23 Inf., grl. Matei Castriș⁵⁴, se dispune ca Rg. 2 Inf. VI. să întreprindă o “recunoaștere ofensivă puternică”, în dimineața zilei de 9 nov. 1916, cu începere de la ora 4,00 a.m., în direcția Orlat și “să pună stăpânire pe această localitate, dacă o va găsi slab ocupată”⁵⁵. Rezerva sectorului Brg. 3 Inf. era pusă la dispoziție de Btl. II și III ale Rg. 1 Grăniceri, cu cele 6 companii disponibile ale acestuia, de la Cislădioara și Rășinari, care, împreună cu 2 secții de mitraliere și 2 secții de artilerie de munte 57 mm, vor fi deplasate, până în zorii zilei atacului, în localitatea Gura Râului⁵⁶.

Pentru executarea recunoașterii ofensive în direcția localității Orlat, se ordonă Rg. 2 Inf. VI. să constituie un detașament format din Batalioanele I și IV, cu o secție de mitraliere, un escadron de cavalerie și o baterie de artilerie de munte 57 mm, comandată de cpt. Oancea⁵⁷, care va acționa astfel: Btl. I va înainta, în primul eșalon, pe 2 coloane, de la Gura Râului spre Orlat, iar Btl. IV să-l urmeze în

⁵⁰ Cf. Popian 2009, p. 70-72.

⁵¹ Cf. Kirițescu 1925, p. 276.

⁵² Falkenhayn 1937, p. 42.

⁵³ Cf. Kirițescu 1925, p. 276; Moșoiu 1987, p. 92.

⁵⁴ M.Ap.N.- M.St.M. Doc. II 1936, doc. nr. 120, p. 130.

⁵⁵ M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 304.

⁵⁶ M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 304-305; Atanasiu 1982, p. 77.

⁵⁷ Cf. Moșoiu 1987, p. 92.

eșalonul 2, înapoia coloanei din dreapta⁵⁸. Pentru asigurarea flancului stâng al Brg. 3 Inf., o companie din Rg. 1 Grăniceri urma să ocupe dealul Alunelul, iar un pluton din Rg. 2 Inf. VI. trebuia să respingă subunitățile inamice semnalate pe dealul Curmătura (la 5 km S-V Cacova, astăzi Fântânele); în același timp, un escadron de cavalerie trebuia să execute recunoașteri pe direcția dealurilor Curmătura-Alunelul și localităților Cacova-Sibiel-Săliște, apoi să opereze în flancul drept și spatele inamicului⁵⁹. Totodată, pentru siguranța flancului drept al Detașamentului de la Orlat, se preconiza formarea unui detașament de 150 oameni, din Cp. a 5-a a Btl. II din Rg. 2 VI., comandat de cpt. Ioan Ciulley⁶⁰ care, pornind din pădurea Dreispitz, va înainta în direcția Cristian, va intercepta comunicația Cristian-Orlat și va ocupa înălțimile de la N-E localității, cota 518, pentru “a împiedica artileria adversă să tragă asupra coloanei din stânga”⁶¹. Acțiunea trebuia sprijinită de bateria de artilerie din subsector, comandată de lt. V. Potopeanu⁶² și de patrulare puternice, formate din celelalte companii ale aceluiași batalion, care vor acționa din direcția pădurea Dreispitz-Turnișor (Kis Torony)- Cristian (Kereszteny Sziget)⁶³.

Deoarece inamicul nu putea fi atacat în flancul drept și nici frontal, din cauza masivului pietros <<Cetatea>>, care avea pante repezi, imposibil de escaladat, comandantul Brg. 3 Inf., col. Moșoiu, a hotărât să-l manevreze pe la S-E de Orlat⁶⁴. Astfel, în zorii zilei de 9/22 sept., Btl I din Rg. 2 Inf. VI. a trecut la acțiune, înaintând cu 2 companii și o secție de mitraliere, în direcția Orlat, iar cu 2 companii în direcția dealului Teiuș, cota 951, având misiunea de a întoarce pe la S-V apărarea inamică de la Orlat⁶⁵. Din păcate, „factorul surpriză” pe care miza col. Moșoiu în această acțiune - atacarea inamicului în zorii zilei -, nu a reușit pe deplin, din cauza „defecțiunii” intervenite la coloana din dreapta, comandată de cpt. Dumitru/Dumitrache Georgescu⁶⁶. Ofițerul, fără a efectua o recunoaștere

⁵⁸ M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 305.

⁵⁹ M.Ap.N.- M.St.M. II 1936, p. 305.

⁶⁰ Cf. S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 170/1916-1918, f. 28v.

⁶¹ Semnalăm câteva inadvertențe în literatura de specialitate legate de *efectivul și misiunea acestui detașament*, de aceea reproducem, integral, ca inedit, Ordinul de zi nr. 19 al Rg. 2 VI., emis pentru comandantul detașamentului: “Măine (9 septembrie: n. ns.- D.G.) , la ora 4,00 a.m., Batalioanele I și IV vor ataca Orlatul. D<umnea>voastră, cu 150 de oameni dintre cei mai aleși ai Companiei (a 5-a: n. ns. - D.G.) având asupra lor muniție suficientă și grenade, veți porni la ora 3,00 a.m. pe direcția ce ați urmat azi și veți executa recunoașterea ofensivă pe direcția pădurii, cota 518, ocupând înălțimile deasupra Cristianului, veți împiedica artileria adversă să tragă asupra coloanei din stânga. N.B.: Veți împărți trupa în 3 sau 4 grupe și veți rezista cât se va putea” (Cf. S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr.170, f. 28v.)

⁶² S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr.170, f. 31.

⁶³ Denumiri conforme hărților timpului (S.J.A.N.VI., Col. *Hărți*, nr. 414, <fa>, sc. 1:100 000).

⁶⁴ Cf. Atanasiu 1982, p. 83.

⁶⁵ Cf. Atanasiu 1982, p. 78-79.

⁶⁶ Autorii studiului dedicat generalului Moșoiu fac o regretabilă confuzie atunci când afirmă că la comanda acestei coloane se afla cpt. Dumitru Popescu. În realitate, mr. Dumitru Popescu, de la Rg. 5 Vânători va participa la prima acțiune de eliberare a Orlatului, în zilele de 30-31 aug/12-13 sept. 1916 (Cf. Atanasiu 1982, p. 83-84).

prealabilă și amănunțită a terenului și la semnalele patrulelor avangărzii că nu au întâmpinat nici o rezistență la intrarea lor în sat, crede că localitatea este părăsită de inamic și intră „cu batalionul în coloană de marș”⁶⁷. În atare situație, atât coloana comandată de ofițer, cât și Btl. IV – ca rezervă a detașamentului –, au fost primite de inamic cu un foc viu de mitraliere instalate în case, la marginea satului și în biserică. După o luptă scurtă, la baionetă, angajată cu inamicul, în care ai noștri își demonstrează „prioritatea”, în fața focului viu și nimicitor al mitralierelor, se decide retragerea detașamentului din localitate și replierea lui pe liziera nordică a satului Gura Râului, unde a rămas în rezervă⁶⁸.

Nici coloana din stânga, comandată de cpt. Victor Popescu, n-a avut o soartă mai bună. Aceasta, inițial, și-a ocupat poziția ordonată, dar, ca urmare a violentului bombardament al inamicului executat asupra poziției, se retrage și se repliază pe dealul Teiuș (cota 951), „unde s-a izbit de forțe dușmane ce veneau din direcția Vale și Sibiel”⁶⁹. Detașamentul „ocupând, o poziție favorabilă, asemănătoare unui bastion”, va rezista eroic numeroaselor atacuri ale inamicului, executând chiar și câteva contraatacuri îndrăznețe, reușind, în urma unuia dintre acestea, să-i smulgă prizonierii luați la Orlat, printre care erau și 4 ofițeri⁷⁰.

*Tot în această zonă și zi își găsește sfârșitul dramatic o întreagă companie din Rg. 2 VI., comandată de slt. (rz.) Vasile Godeanu, originar din localitatea Nisipi, jud. Vâlcea, care rămăsese izolată și încercuită pe dealul Merezi (situat în imediata vecinătate a satului Cacova, azi Fântânele), încă de la primul atac asupra Orlatului, din zilele de 30-31 aug./12-13 sept. 1916*⁷¹. Astfel, în ziua de 30 aug./12 sept., detașamentul comandat de mr. Dumitru Popescu de la Rg. 5 Vânători, având misiunea de a executa o recunoaștere ofensivă contra înălțimilor de la N-V Orlatului, angajează, pe timpul nopții, lupte violente în punctul numit <<Cetatea Orlatului>> (situat la 1,5 km distanță de sat)⁷² și reușește să pună stăpânire pe această poziție întărită a inamicului. Dar, a doua zi, începând cu ora 2,45 p.m., artileria grea inamică bombardează violent poziția, concomitent cu atacul executat de infanterie, însoțită de 8 mitraliere, din direcția Sibiel. În această situație critică, comandantul Brg. 3 Inf.- col. Moșoiu-, dirijează 2 companii, comandate de frații slt. (rz.) Vasile și Gavril Godeanu, din Btl IV al Rg. 2 VI., batalion care constituia

⁶⁷ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr.170, f. 32v.

⁶⁸ Atanasiu 1982, p. 84.

⁶⁹ Generalul Moșoiu, în *Memoriile sale*, consemnează că această coloană a pierdut direcția și, în mod greșit, s-a îndreptat spre dealul Teiuș și, ca atare, n-a intrat concomitent în localitate cu cealaltă coloană „pentru că succesul nostru ar fi fost desăvârșit” (Cf. Moșoiu 1987, p. 93-94).

⁷⁰ Moșoiu 1987, p. 94.

⁷¹ Despre acest episod dramatic și inedit în istoriografia noastră, vezi, pe larg, col. (rz.) dr. Victor Atanasiu (Atanasiu 1982, p. 86-96). Ulterior, în anul 1989, Florica Nisipeanu, născută Godeanu, a donat actualului Muzeu Județean *Aurelian Sacerdoțeanu* Vâlcea o serie de documente referitoare la acest episod, printre care *Monografia satului natal și Amintiri din Războiul de Întregire a Patriei- septembrie 1916*, de dr. Stroia Stanciu, înregistrate cu nr. de inv. 751, respectiv 754 (Cf. Purece *et alii* 1997, p. 85-94).

⁷² M.J.A.S. Vâlcea, Col. *Manuscrise*, inv. nr. 754, p. 2; Atanasiu 1982, p. 81-82.

rezerva brigăzii, spre dealurile de la N-V de Orlat (Teiuș și Merezi), pentru a lua contact cu detașamentul mr. Popescu⁷³.

Una din subunități- o companie comandată de slt. (rz.) Vasile Godeanu-, din cauza terenului dens împădurit și a luptelor din cursul nopții, a rămas izolată pe dealul Merezi și nevoită să lupte în încercuire, timp de aproape 2 săptămâni, împotriva unor forțe inamice superioare, ca număr și dotare⁷⁴. Dar, în ziua de 9/22 sept., subunitatea este atacată, prin surprindere, din spate, de către forțe inamice venite dinspre Vale și Sibiel, care sunt călăuzite, în terenul împădurit, de către un pădurar al satului vecin, însuși comandantul acesteia căzând în luptă. Tot în cursul aceleiași zile, inamicul atacă din nou subunitatea noastră, ai cărei luptători rezistă pe poziție până la ultimul om⁷⁵.

În contextul luptelor desfășurate în zona Orlat se înscrie și acțiunea detașamentului comandat de cpt. Ioan Ciulley, care avea misiunea să ocupe înălțimile de la N-E localității Cristian, pentru a neutraliza focul artileriei inamice executat asupra flancului drept al Detașamentului de la Orlat, deși cu forțe insuficiente și fără sprijinul artileriei din subsector și al patrulilor de la celelalte companii ale Btl. II, reușește să-i producă "mare dezordine" inamicului și să se retransfeze pe vechea poziție, înregistrând, în rândurile subunității sale, pierderi minime⁷⁶. Iată, cum acest ofițer descrie, cu minuțiozitatea-i cunoscută, derularea acțiunilor, dezvăluindu-ne unele episoade inedite:

„Plec la ora 3,00 a.m. din bivuac, <iar> la ora 3,30 sunt în pădurea Dreispitz: a<i>ci, detașez o secție <de> a-mi ocupa <i>eșirea la est a satului Kereszteny (Cristian: n.ns.- D.G.) și a-mi păzi spatele, iar eu mă îndrept în direcția cotei 518: sunt la linia de cercetași. Trec r<â>ul Sibiu (recte: Cibin) când auz focuri de arme la secția ce detașasem: merg înainte <!>. La ora 5,15 sunt pe poziție și am luat o linie de măști și fac un prizonier. Nu le dau răgaz și merg tot înainte: fac cu lanțu<l> de trăgători o ½ (jumătate) ocolire spre stânga și dau de șosea (Cristian – Orlat: n.ns.- D.G.). Era ora 6,00 <a.m.> și lupta era bine angajată: de la ora 5,30 se auzea <u> împușcături și la Orlat (subl. ns. : D.G.). La ora 6,10 începe a mă bate artileria. Merg până la 200-300 m departe de dușman, îi produc mare dezordine, arunc și 14 grenade, dar artileria începe un foc de secerare îngrozitor <și>-mi îngroapă prima linie de trăgători: norocu<l> a fost că distanța a fost scurtă cu 5 m și în față pământ moale. După ce seceră linia de trăgători, începe rezerva și mă bate prin salve și, apoi, bate deodată și trăgători<i>, și rezerva. Este îngrozitor ! Infernul este coborât asupra noastră ! Artileria noastră nu m-a ajutat defel: nu a

⁷³ Cf. Atanasiu 1982, p. 82.

⁷⁴ Potrivit martorului ocular, dr. Stroia Stanciu, poziția subunității era ținută, cu intermitențe, sub focul artileriei și a unei mitraliere instalate în turla bisericii satului (M.J.A.S.VI., Col. *Manuscrise*, inv. nr. 754, p. 3).

⁷⁵ Totuși, au fost și câțiva supraviețuitori, care se aflau pe celălalt versant al dealului, printre care ordonanța comandantului subunității și fratele acestuia, slt. (rz.) Gavril Godeanu, care va cădea în prizonierat în lagărul de la Krefeld, din Germania (Cf. M.J.A.S.VI., Col. *Manuscrise*, inv. nr. 751, p. 15 și inv. nr. 754, p. 4).

⁷⁶ Ca pierderi, sunt menționați 7 ostași ușor răniți: caporalii Magheru Gheorghe și Țăpuș Dumitru și soldații Popa Ștefan, Diaconu Liviu (?), Chircu Gheorghe, Săvoiu Iosif și Geană Ion (Cf. S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 170, f. 31-31v.).

tras niciun foc, iar patrulele ce trebuiau a fi și a mă ajuta de la celălalte (sic !) companii din batalion (Btl. II- n.ns. : D.G.) nu am văzut, decât una de la Compa<nia> 8, așa că, singur, am înfruntat acest infern și ploa<i>e de pro<i>ectile (subl. ns. : D.G.).

Stau, astfel, pe poziție până la ora 8,30, când nu mai auz împușcături la Orlat și, nemaiputând lupta, îmi consider misiunea ca împlinită și dau ordin de retragere (subl. ns.: D.G.). Am luptat cu aceleași 6 companii din Reg<imente> 300, 302 și 305 și cu cele 20 tunuri. La retragere, se deșteaptă și bateria de artilerie <comandată de> lt. Potopeanu, care, în loc a trage în inamic, <a>svîrle asupra Companiei (a 5-a: n. ns.- D.G.) 12 pro<i>ectile. După ce am țipat de a nu mai trage, în fine, observă că suntem noi, iar nu dușmanu<l> și lungeste tiru<l>. Scuză a fost că nu se aștepta ca eu să mă duc așa departe la inamic și să intru la el: aceasta a fost de l-a derutat și m-a luat drept inamic. Adevărul este că în dorul meu <de> a-mi îndeplini serviciu<l> (recte: misiunea încredințată), căzusem aproape în spatele inamicului și, dacă, mai aveam o comp<anie>, puteam face mare ispravă”⁷⁷.

Rezultatul acestei „nenorocoase” recunoașteri ofensive⁷⁸ asupra Orlatului a fost – pe lângă pierderile numeroase în morți, răniți și prizonieri -, acela că a putut stabili prezența în zonă a unor importante forțe inamice, fiind identificată puternica Div. 187 Inf. germană, cu o numeroasă artilerie de diferite calibre⁷⁹. Cifra pierderilor noastre a fost extrem de ridicată, practic cele două batalioane ale Rg. 2 Vl. fiind „decimate”⁸⁰, completarea efectivelor acestora efectuându-se prin transferul unui anumit număr de militari de la celelalte companii ale Btl. II și III⁸¹. “Dubla” românilor din ziua de 9/22 sept., soldată cu pierderi sensibile în vieți omenești, în ambele sectoare ale frontului- la Rg. 48 și 2 Inf. Vâlcea-, a creat unele animozități la nivelul comandamentelor Corpului I Armată. Astfel, grl. div. Ioan Popovici, comandantul Corpului I Armată, deși a aprobat acțiunea Div. 13 Inf., finalizată “cu succes pentru noi, însă nu așa cum îl doream, și cum era realizabil”, din cauza “defecțiunii” intervenite la Rg. 48 Inf., totuși, nu același lucru îl împărtășește despre acțiunea de la Orlat, care “s-a făcut contrar ordinului” acestuia⁸².

Ca atare, la sfârșitul acțiunilor ofensive din raionul Sibiu, Corpul I Armată se găsea dispus la S de oraș, pe un front de 45 km, cu ambele divizii în primul eșalon, având Div. 13 Inf. (grl. brg. Gh. Sănătescu) pe aliniamentul *Avrig-Săcădate-Caşolț-dealurile Bucata și Gregori* (exclusiv), într-o fâșie de 23 km, și Div. 23 Inf.

⁷⁷ S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 170, f. 30-31v.

⁷⁸ Kirițescu I 1925 , p. 277.

⁷⁹ Kirițescu I 1925 , p. 277; Atanasiu 1982, p. 86.

⁸⁰ Sublocotenentul (rz.) Nicolaescu Dumitru, participant și rănit ușor în luptele pentru eliberarea Orlatului, consemnează că aici „și-a găsit mormântul floarea Regimentului 2 Vâlcea - ofițeri și trupă” (Cf. S.J.A.N.VI., fond *Revizoratul Școlar Vâlcea*, dos. 7/1919, f. 32).

⁸¹ Astfel, Btl. I mai rămăsese cu un efectiv de 6 ofițeri și 419 soldați (având 92 de răniți și 228 de dispăruți), efectivul acestuia fiind completat cu încă 2 ofițeri și 320 de soldați de la batalioanele menționate, iar comandantul batalionului, cpt. Georgescu Dumitru, va fi înlocuit din funcție de cpt. Ioan Ciulley, din ordinul comandantului Brg. 3 Inf., col. Moșoiu (S.J.A.N.VI., Col. *Manuscrise*, nr. 170, f. 132-132v.).

⁸² Cf. M.Ap.N.- M.St.M. *Doc.* II 1936, doc. nr. 126, p. 136; Atanasiu 1982, p. 79-80.

(grl. brg. Matei Castriș) *pe dealul Gregori-Șelimbăr-Gura Râului*. La flancul drept al Corpului I Armată se găsea Brg. 1 Călărași (col. Marcel Olteanu), care ocupa o poziție la E de Olt, între munții Făgărașului și Avrig, iar, la flancul stâng, trupe din Regimentele 5 Vânători, 48 și 49 Inf. În adâncime, în rezervă, se aflau: Rg. 42 Inf., cu 3 batalioane, în Veștem, 2 batalioane din Rg. 49 Inf., la Tr. Roșu, 1 batalion de milițieni și 3 baterii de obuziere, la Căineni și Tâlmăciu, pentru a asigura comunicația ce conduce spre sud, prin trecătoarea de pe Valea Oltului⁸³. Misiunea Corpului I Armată, în această fază a acțiunilor de luptă, era de a apăra “capul de pod” creat la N de trecătoarea Turnu Roșu, fără, însă, a avea legături solide cu vecinii din raioanele Făgăraș (trupe din Armata a II-a română) și de la Jiu (Div. 11 Inf.), iar capacitatea sa combativă era de numai 25 batalioane, cu 34 mitraliere, 8 escadroane și 20 baterii de artilerie, din care numai 2 de calibru greu, în condițiile când eșalonul superior îi comunicase că nu îi poate trimite ajutoare, deoarece rezervele fuseseră deplasate pe frontul dunărean⁸⁴.

De partea cealaltă, comandamentul inamic, pentru proiectata ofensivă împotriva trupelor române pătrunse în Transilvania, a masat principalele forțe ale Armatei a IX-a germane și unități ale Div. 89 germane, însumând 44 batalioane, cu 261 mitraliere, 30 escadroane și 72 baterii de artilerie, din care 13 de calibru greu. Superioritatea inamicului în armament automat, artilerie grea și cavalerie *va constitui elementul determinant* în desfășurarea și deznodământul Bătăliei din zona Sibiu-Căineni⁸⁵. De aceea, ofensiva de pe frontul românesc, ai cărei artizani au profitat de ezitățile armatei române⁸⁶- generalii Erich Lundendorff, von Hindenburg și Erich von Falkenhayn (*Anexa nr. 3*), va fi considerată, de către istoricii militari, primul *Blitzkrieg* (“Război-fulger”) din timpul Marelui Război⁸⁷.

⁸³ Cf. *România în anii Primului...* I 1987, p. 312.

⁸⁴ Cf. *România în anii Primului...* I 1987, p. 313.

⁸⁵ Cf. *România în anii Primului...* I 1987, p. 313-315.

⁸⁶ Kirițescu I 1925, p. 272-274; Garoafă 2014, p. 212-214.

⁸⁷ Cf. Maior 2016, p. 266, 272. Mulțumesc, pe această cale, colegului meu de breaslă- dr. Dragoș-Silviu Teodorescu, care mi-a fost de un real folos în operațiunea de tehnoredactare a materialului de față (n. ns.: D.G.).

ANEXE

Bibliografie și abrevieri

Izvoare inedite și editate:

M.J.A.S.VI. – Muzeul Județean *Aurelian Sacerdoțeanu Vâlcea*

✓ Colecția *Manuscrise*

S.J.A.N.VI. – Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vâlcea

✓ Colecția *Documente istorice*

✓ Colecția *Hărți*

✓ Colecția *Manuscrise*

✓ Fond *Revizoratul Școlar Vâlcea*

Falkenhayn 1937 – Grl. Erich von Falkenhayn, *Campania Armatei a 9-a împotriva românilor și rușilor 1916/1917* (în românește de mr. Al. Budiș și C. Franc), Atelierele Grafice *Socet & Co. S.A.*, București, 1937.

M.Ap.N.- M.St.M. II 1936 – M. Ap. N.- M. St. M., *România în Războiul Mondial. 1916-1919*, II, Imprimeria Națională, București, 1936.

M.Ap.N.- M.St.M., Doc. II 1936 – M. Ap. N.- M. St. M., *Documente- anexe*, II, Imprimeria Națională, București, 1936.

Moșoiu 1987 – Grl. Traian Moșoiu, *Memorial de război (august-octombrie 1916)*, Ediție, studiu introductiv și note de Al. Dragomirescu și Marius Pop, Edit. *Dacia*, Cluj-Napoca, 1987.

Popian 2009 – Constantin Popian, *O viață de om (1882-1969)*, vol. II (1913-1944), Edit. *Agnos*, Sibiu, 2009.

Lucrări speciale și generale:

Atanasiu 1982 – Col. (rz.) dr. Victor Atanasiu, *Bătălia din zona Sibiu-Câineni. Septembrie 1916*, Edit. *Militară*, București, 1982.

Dabija 1929 – Grl. Gheorghe Dabija, *Armata Română în Războiul Mondial. 1916-1918*, Edit. *Hertz*, București, 1929.

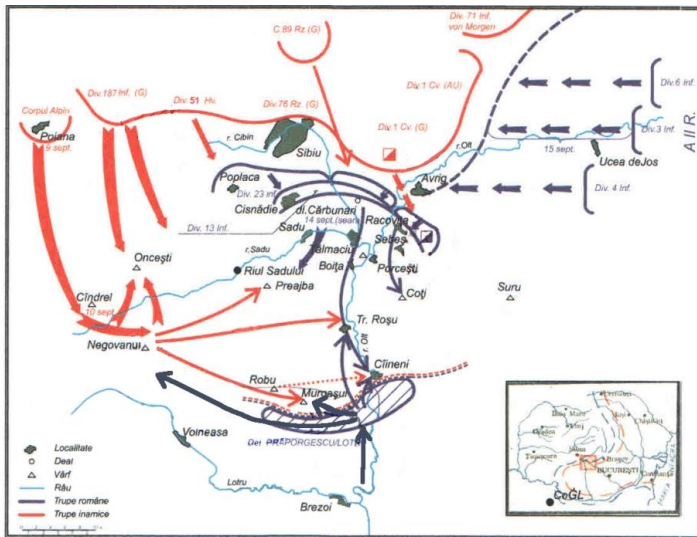
Garoafă 2014 – Dumitru Garoafă, *Noi considerații privind desfășurarea luptelor de pe Valea Oltului (15/28 aug.- 16/29. sept. 1916)*, în *Armata Română și Cultele*, Edit. *Istros*, Brăila, 2014, p. 211-219.

Kirițescu 1925 – Constantin Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României. 1916-1919*, I, Ed. a II-a, Edit. *Casa Școalelor*, București, 1925.

Maior 2016 – Liviu Maior, *Doi ani mai devreme. Ardeleni, bucovineni și basarabeni în război. 1914-1916*, Edit. *Școala Ardeleană*, Cluj-Napoca, 2016.

Purece et alii 1997 – Sergiu Purece, Petre Bardășu, Gheorghe Simeanu, *Ani de restriște. Județul Vâlcea în anii Primului Război Mondial. 1916-1918*, Edit. Antim Ivireanul, Rm. Vâlcea, 1997.

România în anii Primului... I 1987 – România în anii Primului Război Mondial. *Caracterul drept, eliberator al participării României la război*, I, Edit. Militară, București, 1987.

Anexa 1 - Bătălia din zona Sibiu - Câineni din 13/26 - 16/29 septembrie 1916 (SIJANVI, Col. *Documente istorice*, nr. 242/2, f. 6 v.)

Anexa 2 - Brancardieri transportând răniții la posturile de prim-ajutor (reproducere după Albert Reich, *Durch Siebenbürgen und Rumänien*, s.a., p. 36)

Anexa 3 - Prințul Friedrich de Bavaria și grl. Erich von Falkenhayn la Comandamentul Grupului "Krafft" (reproducere după Albert Reich, *Durch Siebenbürgen und Rumänien*, s.a., p. 21)